

3. maja 1925. št. 115.
Prijatelji! Vredno je
v Mariboru a pošiljanje
na doma celo leto 52 dni,
a leta 16 dni, št. 115.
Izvan Jugoslavije
Narodna se pošilja
na upravništvo Slove-
nskega Gospodarja v Ma-
riboru, Korotka cesta 5.
Leta se dopolnjuje do od-
pisa. Narodna se pla-
čuje v naprej.
Prijatelji! Interurban št. 115.

Posebna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Prostovolje je v Mariboru
Korotka cesta št. 5. Slike
plati se ne vračajo. Upravi-
štvu sprejemajo naročila
inseparat in reklamacije.
Cena insepata na dva
veta. Za vsako reklamacijo
primeren popust. Naročila
reklamacije se pošiljajo
prejati.
Čekovni račun pošiljajo
truda Ljubljana št. 115.
Telefon Interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

23. številka.

MARIBOR, dne 21. maja 1925.

59. letnik.

Za izjednačenje davkov in olajšave pri izterjevanju.

INTERPELACIJA

narodnega poslanca Ivana Vesenjaka in tovarišev na gospoda ministra financ dr. Milana Stojadinoviča v za-
devi izjednačenja davčnih bremen in olajšav pri iz-
terjevanju davkov.

Ze v letu 1920 je zahteval ob priliki obravnave ta-
kratnega pravega proračuna naše države za proračun-
sko leto 1920-21 Jugoslovanski klub izjednačenje davč-
nih bremen na vse pokrajine sorazmerno pridobitveni
zmožnosti, obsegu teritorija, številu prebivalstva in nje-
govih davčnih moči. Na vzpodbudo mojo kot klubovega
zastopnika v finančnem odboru je bil soglasno spre-
jet predlog, da se ima ustanoviti komisija najboljših
strokovnjakov in interesentov po sorazmernem številu
zastopnikov od strani vlade in od strani interesentov in
ta komisija naj prinese ter predloži zgoraj v mojem
predlogu označene rezultate.

Do sedaj se ni sestavila niti komisija, niti je vlada
bodisi v svojem delokrogu po lastnih strokovnjakih, ali
drugače izvršila ta posel, čeravno je to stalna zahteva
ogromne večine slovenskega zastopništva in tudi zahte-
va vseh gospodarskih in strokovnih pridobitvenih in
trgovskih organizacij v Sloveniji.

Nejednakost dajatev ob že začetkoma težji obreme-
nitvi Slovenije se je od leta 1920-21 s finančnimi za-
koni v proračunih, dvanajstih in specialnih zakonih
še povečala ter dosegla mejo, ki je po ustavi nedopust-
ljiva in gospodarsko vsem našim slojem neznosna.

K temu prihaja še dejstvo, da so se gospodarske,
pridobitvene prilike vseh slojev in panog v Sloveniji
vsled splošnega evropskega gospodarskega položaja, ve-
liko bolj pa še vsled valutne, tarifne in upravne poli-
tike naše vlade ter zanemarjanja naših interesov pri
sklepanju trgovinskih pogodb tako poslabšale, da preti
našemu ljudstvu kljub njegovi priznani pridnosti ne
samo gospodarsko hiranje, temveč naravnost gospodar-
ski pogin.

Kmetijski sloji se zadolžujejo vsled zanemarjanja
trgovinskih pogodb in valutne politike ter silno strogega
predpisovanja in izterjevanja davkov. Obrtniki propa-
dajo in zapadajo eksekucijam radi davkov. Delavce je
zadel strašen nesocialen davek na delo, ki se pri nas že
pobira in onemogoča existenco delavskih družin ter
prinašala tem slojem še večjo bedo, a industrija in trgo-
vina nima poleta in razvoja, ker se duši kupna moč

prebivalstva in industriji in trgovini s preobdavčenjem
odvzema potrebni kapital.

Na splošno gospodarsko stisko odgovarja vlada z
novimi bremenii, z navijanjem davčnega vijaka in stori
malo, da ne rečemo nič za povišanje produkcije.

Posebej v Sloveniji se obstoječa, z zakoni naložena
težka bremena še pojačavajo z več kot točno brezobzirno
delujočim izvršilnim aparatom, ki posluša le trdo in
golo besedilo zakona, ter ga izvaja strožje, kakor si je
to zakonodajalec sam zamislil.

Gospodu ministru je znano, da so davčna bremena
nejednako razdeljena, gotovo mu je tudi znano, da se
povrh davčni vijak nejednako nateza, ker davčni apa-
rat posebej v Sloveniji dela strogo — naravnost kruto
brezobzirno.

Zato vprašamo na podlagi vseh iznešenih okoliš-
tina gospoda ministra financ:

1. Ali hoče gospod minister dati potrebna navodila,
da se bremena izjednačijo in se zakoni tolmačijo in iz-
vajajo po duhu in ne samo po besedilu in to dobro-
hotno?

2. Ali hoče gospod minister odrediti olajšave pri
plačevanju davkov osobito še pri onih davkoplačeval-
cih, katerih dohodek je sezonski?

3. Ali hoče gospod minister dati nalog, da se po-
sebej pri osebni dohodnini uporablja pri lestvici di-
narska podlaga in se postopa v duhu zakona o osebni
dohodnini?

Krivic pri odkupu tobaka.

Pri odkupu tobaka so se letos dogajale po celi državi
velike krivice. O tem se je razpravljalo v seji narodne
skupščine dne 14. maja. V imenu Jugoslovanskega kluba
je govoril poslanec Franjo Žebot, ki je v govoru navajal
sledenče:

Zastopam okraj na severu naše države, kjer se zadnja
leta tudi pridelava tobak. Radi tega mi dovolite, da tudi
jaz navedem nekatere pritožbe proti upravi monopolne in
proti načinu, kako se je postopalo pri nas z onimi siro-
mašnimi ljudmi, ki so zadnja leta začeli saditi tobak.

Prva moja pritožba je, da se je pri odkupu tobaka pri
nas v Sloveniji postopalo z ljudmi zelo krivično. Namesto,
da bi se tobak odkupil onim ubogim malim ljudem, kakor
viničarjem in bajtarjem, takoj v jeseni, se je to zgodilo šele
v aprilu, oziroma maju tega leta. Pri odkupu tobaka pri
nas v Sloveniji se je zgodilo veliko krivic tudi radi tega,
ker so morali ljudje iz silno oddaljenih krajev prinašati,
oziroma dovažati svoje tobačne pridelke, tako n. pr. iz
Slovenskih goric na Mursko polje v Radence, oziroma v

Pluj, in tam se jih je pustilo po dva dni čakati, predno jim
je komisija prevzela tisto trohico tobaka, ki so ga ubogi
ljudje pridelali.

Klasifikacija tobaka se je pri nas v Sloveniji vršila
zelo pristransko. Tako imamo pritožbe, da je komisija, ki
je prevzemala tobak v Radencih na Murskem polju, oziro-
ma predsednik dotične komisije vpraševal ljudi, kateri par-
tiji (stranki) pripadajo. (Poslanec Štefan Falež: Oho, to je
ta partijski tobak.) In tako je bil nekemu viničarju, ki je iz-
javil, da je bil slučajno pri zadnjih volitvah pristasa Radi-
čeve stranke, in nekemu drugemu ubogemu bajtarju, ki je
bil pristasa naše stranke, tobačni pridelek, ki je bil iste
vrednosti, kakor ostalih, klasificiran za eno stopnjo nižje,
kakor drugi.

Namesto denarja so dajali pri nas ljudem nekatere pri-
znance ali bone. Pravega denarja pri nas ljudje še do da-
nes niso dobili, čeprav je g. minister naglašal, da so ga
že dobili, kar dokazuje, da g. finančni minister o tem niti
poučen ni. Resnica je, da so ljudje dobili samo ta papir,
ki se imenuje bon, katerega pa še do danes niso mogli
spraviti v denar. Ako prinese davkoplačevalec ta bon na
davkarnjo, ga ta noče priznati, pač pa ga sprejemajo ban-
ke, toda odtegnejo si pri tem 25%, tako da ima pridelova-
lec še novo občutno škodo.

Sadenje tobaka se je pri nas začelo takoj po ustano-
viti naše nove države. Ze za časa, ko je še Avstrija ob-
stojala, so se naši poslanci dolgo časa borili in potegovali
za to, da bi tudi naši siromašni kraji v Sloveniji imeli pra-
vico saditi tobak. Toda šele po preobratu in po ustanovitvi
naše nove države se je za naše pokrajine izdala pravica,
da se sme saditi tobak. To redko rastlino sadijo pri nas
skoraj samo siromašni ljudje, mali posestniki, ki se ime-
nujejo bajtarji, in najemniki. Nujna je bila potreba, da se
najde nov vir dohodkov za te sloje, ker jim je bilo vsled
nove meje onemogočeno vnovčiti rano sadje, kakor slive,
črešnje, jabolka itd. v Avstriji, t. j. na Stajerskem, kjer
jim je bil edini ugodni trg za te pridelke. Zato so naši siro-
mašni mali posestniki z veseljem pozdravili uspeh naših
poslancev pri upravi monopolne in pri finančnem ministrst-
vu, da se je tudi v Sloveniji dovolilo saditi tobak.

Radi tega pa imam tudi jaz navesti tukaj več pritožb
in sicer pred vsem zato, da se je letos spomladi prepove-
dalo nadaljnje sadenje tobaka v naših slovenskih krajih.
Ta prepoved je naše uboge ljudi, viničarje in bajtarje, za-
dela kakor strela iz jasnega neba. Saj vendar nihče ne bi
mogel pričakovati, da bo monopolna uprava in finančni
minister odvzel tem siromakom one skromne dohodke zad-
njih let, katere so imeli namesto prejšnjih iz kupčevanja
s Stajersko. Monopolna uprava, pred vsem neki strokov-
njak Domes, kakor se zove, se sicer izgovarja, da je bila
kriva tej prepovedi, slaba ali kakor pravijo »loša« kvaliteta

LISTEK.

Zgodbe napoleonskega vojaka.

Francoski spisal Brokmann-Chatrian; preložil Al. B.

8. nadaljevanje.

Pogledal sem tja in v daljavi ugledal Pfalzburg, vojaš-
nico, smodnišnice in zvonik, odkoder sem bil s starim
Brainsteinom pred šestimi tedni videl Katarinino hišo:
vse to je bilo živo, gozdi naokrog pa črni. Rad bi bil po-
stal nekaj minut, a oddelek je korakal dalje in jaz sem
moral z njimi. Šli smo navzdol proti Mettingenu.

VIII.

Tisti dan smo prišli v Bitsch, drugega v Hornbach, v
Kaiserslautern itd. Med tem je bilo zopet pričelo snežiti.
Kakor večkrat poprej sem si med tem dolgim maršem
lelel debelega plašča gospoda Guldena in čevljev z dvoj-
nimi podplati.

Hodeč zdaj med gorami, zdaj po dolini, smo prehodili
mnogo vasi. Pri vhodu v vsako vas so bobnarji prišli za
bobne in zabobnali koraknico. In smo dvignili glave in sto-
pali krepkeje, da bi bili videti kot stari vojaki. Ljudje so
prihajali k malim oknom ali pred vežna vrata ter rekali:
»Novinci so.«

Zvečer na počivališču smo bili vsi srečni, da si bodo
počile trudne noge, posebno jaz. Ne morem reči, da so
me noge bolele, a kako so bile težke! Se nikdar nisem ob-
čutil take utrujenosti. Naša listina nam je dajala pravico
do prostora pri ognjišču, a ljudje so nam dajali prostora
tudi pri mizi. Skoro povsod smo imeli kislo mleko in krom-
pir, včasih tudi svežo slanino in skledico kislega zelja.
Otroci so se nam približevali ter nas opazovali; starci so
povpraševali, iz katerega kraja smo in kakšno rokodelstvo
smo imeli prej; mlada dekleta so nas gledala z žalostnimi
obrazi ter mislila pri tem na svoje ljubimce, ki so bili od-

šli v vojsko pred petimi, šestimi ali sedmimi meseci. Po-
tem so me peljali k postelji sinovi. S kako naslado sem se
iztegnil v njej! Kako rad bi bil spal celih dvanajst ur! A
že na vse zgodaj, ko se je svitalo, me je vzbudilo bobna-
nje. Stokrel sem v okajane tramove na stropu, male, z le-
dom pokrite šipe v oknih, in se vprašal: »Kje pa sem?«
In srce se mi je skrčilo in rekel sem sam pri sebi: »V
Bitschu si, v Kaiserslauternu... rekrut si!« In potem
sem se moral hitro obleči, vzeti torbo na pleča in hiteti k
apelu.

»Srečno pot!« je rekla gospodinja, ki se je bila vzbudila
že zgodaj.

»Hvala lepa!« je odgovoril novinec.

In odhitel smo.

Seveda... srečno pot! Ne bomo te videli več,
siromak... Koliko drugih je šlo isto pot!

Nikdar ne pozabim, kako sem drugi dan po našem
odhodu v Kaiserslauternu, ko sem bil snel torbo, da bi
oblekel novo srajco, med srajcami našel majhen, precej
težak zavitek, v katerem sem, odprši ga, našel na štiri-
inpetdeset frankov v kosih po šest lir in na papirju te-
le besede gospoda Guldena:

»Bodi vedno priden in pošten v vojni. Mislj na svoje
sorodnike, na vse tiste, za katere bi dal svoje življenje, in
ravnaj po človeško s tujci, da bodo tudi oni po človeško
ravnali z našimi. Bog naj te pripelje nazaj k nam... naj
te varuje nevarnost! Tu imaš nekaj denarja, Jože. Dobro
je, da ima človek daleč od svojcev vedno nekaj denarja
pri roki. Piši nam, kadar le moreš. Poljubljaj me, dete mo-
je, ter te pritiskam na srce.«

Solze so me polile, ko sem čital te vrstice in mislil
sem si:

»Nisi čistó zapuščen na tem svetu... Vrlj ljudje se
te spominjajo. Nikdar ne pozabiš njih dobrih svetov.«

Slednjič smo peti dan proti deseti uri zvečer prišli v
Majnc. Dokler bom živ, se bom spominjal na to. Strašen
mraz je bil. Odrinili smo na vse zgodaj in dolgo, predno
smo prišli v mesto, marširali skozi vasi, ki so bile prena-
polnjene vojaštva: konjeništa in peštva, dragoncev v
kratkih jopičih in čevljih, s slamo nabasanih, ki so sekali
led na potoku, da so mogli napajati konje, medtem ko so
drugi sveznje murve in slame spravljali v hleve; trans-

portov smodnika in krogel, ki so se pomikali zo cesti, po-
kriti z ledom; estafet, artilerijskih oddelkov, pontonirjev,
ki so tekali po zasneženem polju in se tako malo zmenili
za nas, kakor bi nas ne bilo.

Stotnik Vidal je bil, da bi se segrel, stopil s konja in
pridno korakal peš. Častniki in naredniki so priganjali,
naj hitimo, ker smo se bili zamudili. Pet ali šest Italijanov,
ki niso mogli več naprej, je ostalo zadaj v vaseh. Tudi
mene so zaradi moje napake boleli podplati; v zadnjem
počivališču sem se bil komaj mogel dvigniti. Drugi Pfalz-
buržani so hodili vrlo.

Znočilo se je. Na nebu se je lesketalo brez števila
zvezd. Vsakdo se je oziral v daljavo in rekel: »Kmalu bo-
mo tam!«, kajti temna črta, črne točke in svetle pičice na
robu obzorja so naznanjale bližino velikega mesta.

Nazadnje smo skozi semintja vodeče nasipe prišli do
prednjih straž. Ukazano nam je bilo, naj sklenemo vrste in
korakamo ubraneje, kakor je navada v bližini utrjenega
kraja. Vse je molčalo. Ko smo zavili krog ogla nekakega
polmeseca, smo uzrli pred sabo zledeneli mestni jarek, za
njim iz opeke zidane nasipe in ravno nasproti stara, mrka
vrata z dvignjenim mostom. Straža z namerjeno puško
nam je zaklicala od zgoraj:

»Kdo je?«

Stotnik, ki je sial prav spredaj, je odgovoril:

»Francija.«

»Kateri polk?«

»Rekruti šestega redovnega polka.«

Zdaj je nastal trd molk. Most se je ponižal, straža
nas je preiskala. Eden izmed njih je nosil veliko svetiljko
na drogu. Stotnik Vidal je stopil nekaj korakov naprej, da
bi govoril s stražnim častnikom, potem smo začuli klic:

»Naprejš!«

Naši bobnarji so pričeli bobnati, a stotnik jim je uka-
zal, naj bobne zopet denejo na hrbe. Šli smo v mesto
čez dolg most in potem skozi druga vrata, ki so bila plavo-
vano z velikimi, gladkimi kamni. Vsakdo si je prizadeval,
da ni šepal, kajti vse gostilne in prodajalne so bile odprte,
čeprav je bila noč; velika okna so bila razsvetljena in ka-
kor podnevu je hitelo semtertja na stotine ljudi.

našega tobaka. Da se prepričam, koliko je resnice na tem, sem vprašal člana komisije, ki je prevzemala tobačne pridelke, za mnenje, toda ta mi je izjavil, da je tobak, pridelan v Sloveniji, popolnoma dober kot tobak za pipe in za manj vredne tobačne izdelke. (Medklici na levi: Čujmo, čujmo!) Radi tega ne razumem, kako je mogla monopolna uprava oziroma finančni minister odrediti, da se pri nas ne sme nadalje saditi tobak. Slovenija je pridelala l. 1923 okoli 150.000, a l. 1924 175.000 kg tobaka. In sedaj nam je centralistični režim še to malenkost odjedel!

Pri tej priliki hočem navesti še neko drugo pritožbo, katero imamo zastopniki Slovenije tukaj predložiti. Zgodi se šestokrat, da na vrtu ali na njivi viničarja ali bajtarja ali malega posestnika zraste par bilk tobaka. Prva leta uprava naše nove države v takih slučajih ni postopala bogve kako ostro. Toda zadnja leta opažamo na žalost, da se naši ljudje, ki niso imeli dovoljenja za sadenje tobaka, naravnost kruto kaznujejo, ako finančna kontrola po denuncijantih zvoha za par bilk tobaka.

Tako je bil v občini Ajdovce mali posestnik, ki ni bil niti sam kriv, da je zrastle na njegovi njivi tobak, ampak prejšnji lastnik te njive, kaznovan ne samo z denarno globo, ampak tudi na 30 dni ječe. Navedel sem samo eno teh pritožb, čeravno bi jih lahko naštel celo vrsto. Kakor sem se informiral, v južnih krajih takih sekatur in tiranskih kazni ni!

Se nekaj mi je omeniti in to je veliki nered, ki vlada pri naših tobačnih zalogah. Tako imamo v Mariboru glavno zalogo tobaka, ki po več dni ali tudi celi teden nima gotovih vrst tobaka na razpolago, tako da so ubogi ljudje na deželi bili čisto prisiljeni, da so morali jemati in kupovati najfinerji in najdražji tobak in cigarete, ker drugega tobaka ni bilo dobiti. Krivica je tudi, da se je glavno zalogo v Mariboru odvzela dvema slovenskima invalidoma. Isto se je nato podelilo nekemu trgovcu-bankirju iz južnih krajev. Sploh se z ubogimi invalidi glede trafik postopa po rusačehovski.

Mi nimamo prilike, da bi se pritoževali pri upravi monopolu, ker tam ni zastopana Slovenija po nobenem članu odbora, zato si dovoljujem tukaj navesti naše pritožbe ter od uprave monopolu in g. finančnega ministra zahtevati, da bi se ozirali na naše opravičene pritožbe. G. finančnega ministra pozivam, da naj vpliva na upravo monopolu, da bo upoštevala naše pritožbe. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi.)

Za povrnitev škode slov. denarnim zavodom.

Vprašanje narodnega poslanca Vlado Pušenjaka in tovarišev na g. ministra zunanjih zadev dr. M. Ninčiča in g. ministra financ dr. Mil. Stojadinoviča.

Vsled neugodnih določb pogodbe, sklenjene z republiko Avstrijo, so znatno oškodovani razni denarni zavodi v Sloveniji, kateri so pred preobratom bili prisiljeni nalagati svoj odvisev denar pri centralnih zavodih v Nemški Avstriji; ko se je razpravljalo o pogodbi v odboru in v plenumu narodne skupščine, smo zastopniki iz Slovenije opozarjali na težke posledice za razne denarne zavode, ako se pogodba sprejme. Minister zunanjih zadev g. dr. Ninčič je v imenu vlade v narodni skupščini podal izjavo, da bo vlada, upoštevajoč navedene razloge, dala oškodovanim denarnim zavodom (zadrugam in občinskim ali okrajnim hranilnicam) podporo.

Večkrat smo zavili okrog cestnih oglov in prišli na mal trg pred visoko vojašnico. Tu se nam je ukazalo: Stoj! Na oglu vojašnice je bila v zidu dolbina. V njej je čepela za mizico prodajalka pod velikim, tribarvnim dežnikom, s katerega sta viseli dve svetiljki.

Skoro obenem z nami je prišlo na trg več častnikov: bil je poveljnik Zemo z nekaterimi drugimi, katere sem bil tudi spoznal medtem. Stotniku so smeje se stiskali roki in nas ogledovali. Potem so prečitali apel in vsak izmed nas je dobil hlebec komisa in list za stanovanje. Naznanili so nam, da bo drugo jutro ob osmih raport zaradi razdeljevanja orožja, ter nam potem veleli: »Odstop!« Nato so častniki odšli po cesti na levo ter skupaj vstopili v veliko kavarno.

A mi drugi, posebno Italijani, ki niso umeli niti besedice nemškega ali francoskega, kam naj bi se v takem velikem mestu obrnili s svojimi stanovanjskimi listi?

Najprej mi je prišlo na misel, da bi ogovoril prodajalko pod dežnikom. Bila je stara, debela, polnolična Alžacija. Ko sem jo vprašal, kje je kapucinska cesta, mi je odgovorila:

»Kaj plačaš?«

Prisiljen sem bil torej, da sem pri njej izpil čašico žganja. Potem je rekla:

»Glej, ako tam-le prav nasproti zaviješ na desno okrog ogla, prideš v Kapucinsko ulico. Lahko noč, rekruti!« In se je zasmejala.

Tudi dolgi Fürst in Cebedej sta imela liste za Kapucinsko ulico. Napotili smo se torej, srečni, da smo mogli vsaj skupaj šepati po tujem mestu.

Prvi je Fürst našel svoj stan, a hiša je bila zaklenjena. Medtem ko je trkal na vrata, sem tudi jaz našel svojega. V njem sta bili dve okni na levi strani razsvetljeni. Pritisnil sem na vrata, ki so se odprla, in stopil sem v temno vežvo, v kateri je dišalo po svežem kruhu. To me je zelo poživilo. Cebedej je šel dalje. Zaklical sem v vežo:

»Ali ni nikogar tu?«

Skoro isti hip se je zgoraj vrhu lesenih stopnic pokazala stara žena, ki je držala roko pred gorečo svečo.

»Kaj bi pa radi?« me je vprašala.

Povedal sem ji, da sem dobil list za stanovanje pri

Ubogi, kako kašljaš!

In kako hripav si? Ako bi imel čudovite »TORO« prsne karamele vedno pri sebi, ne bi tako trpel! Vsakemu bolniku se toplo priporočajo, ker so sestavljene iz 5 raznih zdravilnih zelišč. Ne škodijo otrokom. Dobijo se za 3 dinarje pri vsakem trgovcu. Poskusite jih!

vanim denarnim zavodom (zadrugam in občinskim ali okrajnim hranilnicam) podporo.

Z ozirom na dano obljubo so se prizadeali denarni zavodi potom velikega župana in potom poslanecv opetovano obrnili na vlado, da določi in podeli podporo, ker je obstoj teh zavodov v nevarnosti. Vloge so ostale nerešene, ne v dvanajstih in ne v proračunu ni določen noben kredit za te zavode. Pač pa je veliki župan oblasti v Mariboru začetkom leta 1925 v časopisih s svojim podpisom podal izjavo, da bo finančni minister potrebne kredite zagotovil v proračunu.

Pribiti moramo, da se že dve leti borimo brez uspeha, da dosežemo podporo za te zadrage, 27 po številu s približno 5300 člani, katere so ustanovljene od narodnozavodnih zadrugarjev, katere vodijo narodnozavodni kmetje, katere kljub težkim razmeram po prevratu delujejo prav uspešno v prid kmetijskega stanu, dočim vidimo, da je vlada hitro priskočila na pomoč Središnji Zemeljski Pozajmionici (centrali nenarodnih vereskijskih udrug v Hrvatski in Vojvodini, ustanovljenih od Madžarov iz političnih ozirorov) in isti odredila v zakonu o dvanajstih za mesece april, maj, junij in julij podporo v znesku dva milijona dinarjev.

Da je nujno potrebno, tem zadrugam priskočiti na pomoč, je najboljši dokaz poročilo Pokrajinske uprave za Slovenijo (oddeljenje za Poljoprivredo) v Ljubljani z dne 7. aprila 1923, ki se glasi sledeče: Kakor je temu ministrstvu že znano, obstoja v Sloveniji večje število zadrug, ki imajo še izza časa Avstrije naložen denar v zavodih današnje Nemške Avstrije. V ministrstvu se nahajajo vsi dokazi, da zadrugam takoj po osvobojenju ni bilo mogoče prenesti svojega denarja iz Avstrije. Na eni strani je prepovedala avstrijska vlada izvoz nemškoavstrijskega denarja, na drugi strani je pa branila vlada kraljevine SHS uvažati avstrijsko valuto. Poleg tega so pa veljali pri avstrijskih denarnih zavodih zelo dolgotrajni odpovedni roki, tako da je bilo posebno v prvih mesecih po osvobojenju nemogoče našim zadrugam svoje zahteve uveljaviti.

Po pogodbi, zaključen letos med vlado SHS in Avstrijo, bi morale naše zadrage dobiti od svojih zahtev v Avstriji 32% in to samo od kapitala s stanjem ob času osvobojenja, torej brez obresti za leta 1919, 1920, 1921 in 1922. Skupno zahteva 27 zadrug iz Nemške Avstrije krog 1.450.000 dinarja kapitala; 32% dovoljenega izplačila znaša 996.000 dinarjev. Zadrage izgubijo poleg 68

nje. Prišla je dol in pogledala list. Potem je rekla po nemško:

»Pojdite z mano!«

Šel sem torej gor po stopnicah. Mimogrede sem opazil skozi odprta vrata dva moža v samih hlačah, ki sta bila do pasu gola in pred niskami stoječ gnetla testo. Bil sem torej pri peku, in prav zaradi tega tudi starika še ni spala, ker je imela brčkone tudi še opravka. Nosila je čepico s črnimi trakovi in široko krilo iz višnjevega platna na trakovih obešeno čez rame. Rokave je imela zavihane do komolcev. Bila je žalostna videti. Zgoraj me je peljala v precej veliko sobo, v kateri je stala zidana peč in za njo postelja.

»Pozno prihajate«, je rekla žena.

»Da, ves dan smo hodili«, sem odgovoril s težavo, »kar v glavi se mi vrti od gladi in utrujenosti.«

Pogledala me je in slišal sem, kako je mrmrala predse: »Revež, revež!«

Potem je rekla, naj sedem k peči in me vprašala:

»Ali imate ožuljene noge?«

»Da, že tri dni.«

»Sezujite čevlje in natakните te-le coklje«, je odgovorila. »Tako je vrnem.«

Pustila je luč na mizi in odšla dol. Jaz sem odložil tornister in se sezul. Na nogah sem imel žulje in si mislil:

»Moj Bog... moj Bog... ali more človek toliko prestati? Ali ne bi bilo boljše, ko bi bil človek mrtev?«

Ta misel me je bila obšla med maršem že bogve kolikokrat. Zdaj pa sem se pri gorki peči čutil tako trdnega, tako nesrečnega, da bi bil kljub Katarini, kljub teti Marjeti, gospodu Guidenu in vsem, ki so mi bili naklonjeni, najrajši zaspal za vedno. Prehudo sem bil zdelan.

Ko sem mislil na vse to, so se odprla vrata in v sobo je stopil velik, močan mož, že sivih las. Bil je eden od dvojice, ki sem jo videl spodaj. Oblekel je bil srajco in držal v roki vrč in dve čaši.

»Dober večer!« je rekel ter me resno pogledal.

Jaz sem mu pokimal. Za možem je vstopila starika.

Prinesla je lesen čeber ter ga predme postavila na tla.

»Umijte si noge«, je rekla, »to vam bo dobro delo.«

To me je ganilo in mislil sem si:

»Se so dobri ljudje na svetu.«

odstotkov kapitala tudi obresti od štirih let v iznosu 248 tisoč dinarjev, torej skupno 1.221.000 dinarjev.

Na zadrugah ne leži nobena krivda, ker ob preobratu ni bilo mogoče denarja prenesti iz Avstrije, pri pogajanjih z Avstrijo pa zadrage niso imele prilike, da branijo svoje koristi.

Za zadrage bo čas, ko stopi pogodba med našo državo in Avstrijo v veljavo, usoden; dosedaj se ni znalo, koliko bodo dobile zadrage od svojih zahtev v Avstriji. Kakor hitro pa stopi pogodba v veljavo, bodo morale zadrage propasti, ker po njihovih pravilih izgube ne smejo presagati dobička. V vseh 26 zadrugah je včlanjenih okrog 5300 zadrugarjev ter pride na zadrugo okrog 196 članov. Zadrugarji so izključno mali posestniki. Propad zadrug bi značil tudi njihovo pogubo, kar bi bilo usodno tudi v državno-političnem pogledu, ker se nahajajo te zadrage ob meji.

Oddelek prosi ministrstvo, da izposluje kredit v znesku 1.231.000 dinarjev za rešitev 27 kmetijskih zadrug v mariborski oblasti, ki imajo svoj denar naložen v avstrijskih denarnih zavodih in ki trpijo vsled pogodbe z Avstrijo veliko škodo.

Izdatna in skorajšnja pomoč je tem bolj potrebna, ker so se razmere tekom zadnjih dveh let še poslabšale; skupna izguba z obrestmi za celo leto 1923, 1924 in 1925 vred bo znašala 1.500.000 dinarjev. Radi splošne gospodarske krize prihajajo vlagatelji, ki so vložili svoje prihranke v te posojilnice in zahtevajo njih izplačilo. Z ozirom na obljubljeni državni pomoč so se zadovoljili z obljubo, da dobijo izplačane vloge z obrestmi vred, ko izpolni država svojo obljubo. Čakali so pol leta, jedno leto, čakali dve leti, a sedaj zahtevajo sodnijskim putem izplačilo vlog, ako se zadrugam ne posreči dobiti sredstev za izplačilo vlog, je konkurz teh zadrug neizogiben.

Z ozirom na predstojee razloge stavimo sledeči upit: 1. na ministra zunanjih zadev g. dr. M. Ninčiča: ali in kdaj namerava storiti vse potrebne korake, da vlada izpolni obljubo, dano o priliki razprave o konvenciji z republiko Avstrijo v narodni skupščini?

Za pravo vsebino in kakovost

ASPIRIN 0.5

preizkušanih aspirinovih

tablet "Bayer"

Jamči samo originalni zavoj (ploščasti kartoni s 6 ali 20 tabletami) z modro-belo-rdečo varstveno znamko. V lastnem interesu odklanjajte vse druge zavojce.

Nato sem sezul nogavice. Ker so bili židji odprti, so krvaveli, in dobra starika je ponavljala:

»Ti revež ti!«

Mož me je vprašal:

»Odkod pa ste?«

»Iz Pfalzburga na Lotarinskem.«

»Tako?« je zinil.

Cez nekaj časa se je obrnil k svoji ženi:

»En kolač prinesi gor, Fant bo pil kozarec vina, potem pa ga pustimo mirno spati, mora si odpočiti!«

S tem je mizo porinil predme, tako da sem imel noge v prijetni kopelji, vrč vina pa pred sabo. Potem je natočil čaši z dobrim belim vinom in rekel:

»Na vaše zdravje!«

Gospodinja je bila šla ven in se zdaj vrnila z velikim, še toplim kolačem, ki je bil čezinčez pokrit s svežim, napol raztopljenim surovim maslom. Zdaj sem šele čutil, kako sem bil lačen: skoro sem omedlel. Menda sta dobrotnika to opazila, kajti žena je rekla:

»Predno boste jedli, prijatelj, morate noge vzeti iz vode!«

In predno sem razumel, kaj namerava, se je sklonila in mi s predpasnikom otrlala noge.

»Za božjo voljo, gospa«, sem vzkliknil, »saj delate z mano, kakor bi bil vaš otrok!«

»Midva imava tudi sina v vojni«, je odgovorila.

Glas se ji je tresel pri teh besedah in to mi je stiskalo srce: spomnil sem se Katarine in tete Marjete in nisem mogel nič odgovoriti.

»Jejte in pijte«, je rekel mož in razrezal kolač.

To sem tudi storil z naslodo, kakršne še nisem poznal. Onadva sta me gledala molče. Ko sem končal, je mož vstal.

»Da«, je rekel, »tudi midva imava sina v vojni. Lansko leto je šel z drugimi na Rusko in nič nisva zvedela o njem... Te vojne so grozne!«

To je govoril sam s seboj in zamišljen hodil po sobi s rokami, na hrbtu prekrizanimi. Jaz pa sem čutil, kako so se mi zapirale oči.

(Dalje prihodnjik.)